

MAGYARORSZÁG VENDÉGFORGALMÁNAK TELJESÍTMÉNYÉRTÉKELÉSE TERÜLETI ÉS KERESLETI SZEMPONTBÓL 2019 ÉS 2022 KÖZÖTT, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL EGER VÁROSÁNAK TURISZTIKAI TELJESÍTŐKÉPESSÉGÉRE

Gyurkó Ádám

*egyetemi adjunktus, Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Gazdaság-és
Társadalomtudományi Kar, Gazdaságtudományi Intézet; gyurko.adam@uni-eszterhazy.hu*

DOI: DOI: 10.15170/TVT.2022.07.04.02

Absztrakt

A Szerző kutatási eredményei rávilágítanak, hogy a hazai idegenforgalmi mutatók milyen mértékű és irányú területi átrendeződésen estek át. 2019-ig a területi átrendeződések elsődleges mozgatóereje az eltérő mértékű forrásallokációban volt keresendő. 2020 és 2021 között azonban a pandémia is jelentősen közrejátszott abban, hogy még inkább kiélesedett a területi verseny. 2022-ben viszont a vendégforgalmat szinte már semmilyen korlátozó intézkedés nem gátolta és egyelőre az év további részére sem várható ebben változás. Így ennek az évnak a vendégforgalmi mutatói kiemelt jelentőséggel bírhatnak, mely akár rövid és középtávon is előre jelezheti az egyes desztinációk turisztikai versenyképességének alakulását. Jelen tanulmány ezen eredményeket felhasználva Eger város turisztikai versenyképességének aktuális helyzetértékelését és az esetleges jövőbeni irányok vizsgálatát helyezi előtérbe. A „Barokk főváros” turisztikai teljesítőképesége mindig is kiemelt jelentőségű volt, ugyanis alapvetően nem egészségturisztikai termékek értékesítésével tudott kiemelkedni szereplőként megjelenni a hazai TOP leglátogatottabb települések listáján. Ez a kiemelt státusz azonban az elmúlt években veszélybe került, ugyanis több olyan település is megjelent a TOP kategóriában Eger kihívójaként, melyek hasonlóan nem egészségturisztikai termékekre építenek és nem is Balaton-parti települések. A vizsgálat eredményei gyakorlati jelentőségűek, melyek felhasználhatók Eger város turisztikai versenyképességének tervszerű fejlesztése során.

Kulcsszavak: Koronavírus, Területi átrendeződés, Turisztikai teljesítőképeség, Turizmusfejlesztés, Vendégforgalom

BENCHMARKING OF THE TOURISM PERFORMANCE OF HUNGARY FROM A TERRITORIAL AND DEMAND PERSPECTIVE BETWEEN 2019 AND 2022, WITH A SPECIAL FOCUS ON THE TOURISM PERFORMANCE OF THE CITY OF EGER

Abstract

The results of the Author's research highlight the extent and direction of the spatial reallocation of domestic tourism indicators. Until 2019, the primary driver of spatial reallocation was the different allocation of resources. However, between 2020 and 2021, the pandemic also played a significant role in increasing spatial competition. In 2022, however, there were almost no restrictive measures to limit the flow of visitors and no change is expected for the rest of the year. This year could therefore be a key year for tourism indicators, which could be a predictor of the development of the competitiveness of destinations in the short to medium term. The present study uses these results to assess the current situation of tourism competitiveness in the city of Eger and to examine possible future directions. The tourism performance of the "Baroque capital" has always been of particular importance, as it was not mainly through the sale of health tourism products that it was able to be a prominent player in the list of the most visited TOP destinations in Hungary. However, this privileged status has come under threat in recent years, as several other settlements have appeared in the TOP category as challengers to Eger, which are similarly not based on health tourism products and are not settlements on the shores of Lake Balaton. The results of the study are of practical importance and can be used in the planned development of the city of Eger's tourism competitiveness.

Keywords: Coronavirus, Regional reallocation, Tourism performance, Tourism development, Tourist arrival

1. Bevezetés

2020-ban a SARS-CoV-2 vírus következtében bevezetett korlátozó intézkedések hatására tömegesen jelentek meg szakmai cikkek a hazai és a nemzetközi turizmus válságos helyzetéről. Ezek konklúziója, hogy az idegenforgalmi szektor volt az egyik legnagyobb vesztese a bevezetett korlátozásoknak. A szakmai cikkek tehát egyértelműen jelezték a krízishelyzetet, de konkrét számadatokat kevés helyen közöltek, legtöbb esetben az üresen pangó nagyvárosok, turisztikai attrakciók, szolgáltatók képeivel igyekeztek szemléltetni a történelmi mélypontot. Felmerülhet tehát a kérdés, hogy milyen mély is a „nyúl ürege”?! Jelen tanulmány arra tesz kísérletet, hogy számadatokkal szemléltesse a hazai turizmus teljesítőképességét 2019-es rekordév után a 2020 és 2021-es években.

Továbbá jelen tanulmány az országos tendenciákat alapul véve és felhasználva Eger város turisztikai versenyképességének aktuális helyzetértékelését és az esetleges jövőbeni irányok vizsgálatát is górcső alá veszi. Eger turisztikai teljesítménye hazai léptékkal nézve mindig is említésre méltó volt, a város történelmi, kulturális és épített öröksége révén hazánk egyik legjobban márkázható települése. Ugyanakkor a hazai turizmus piacán jelentős vetélytársai jelentek meg a Barokk fővárosnak, továbbá a 2020-ban kibontakozó pandémia jelentős mértékű területi és keresleti átsztrukturálódást okozott a turizmus szektorban. Ezen időszakban hatásai feltehetően nem múlik el nyomtalanul, így kiemelt jelentőségű a hazai turizmus és egyes térségek, települések turisztikai teljesítményértékelését elemezni.

2. Szakirodalmi áttekintés

Egy turisztikai desztináció csak akkor számíthat turistaforgalom kialakulására, vagy versenyképes működésére, ha 4 általános feltétel széles körben elfogadható minőségben teljesül, ezen tényezők a biztonságfaktor, az életszínvonal küszöb, az intézményesült fenyegetettségűtől való mentesség és a közegészségügyi állapotok megfelelő szintje (MICHALKÓ 2016, 2020). Utóbbi tényező meglétét jelentős mértékben „felértékelte” a 2020-ban világgjárvánnyá duzzadó SARS-CoV-2. A közegészségügyi állapot mindig is egy turisztikai desztináció működésének alapfeltétele volt. Az utazók a világtörténelem folyamán mindig is hozzájárultak a járványok kialakulásához és terjedéséhez. A napjainkban népszerű család-, barátlátogatások pedig kifejezetten nagymértékben képesek hozzájárulni az epidemiológiai kockázatok fokozásához.

2019-ben már igen erős volt a világgazdaságot érintő recesszió kibontakozásától való félelem, melynek tényleges megvalósulását a koronavírus járvány rendkívüli módon felgyorsította (ÁRPÁSI – GÖDÖR – NYÁRI 2021). A valós okokra alapozható félelem ellenére is váratlanul érte a világot a gazdasági visszaesés, mely sosem tapasztalt fejlődési dinamikát szakított meg a turizmus szektorban.

A 2020-ban világgjárvánnyá alakult koronavírus 2019 decemberében ütötte fel a fejét a kínai Vuhan városában. A turizmus szektor ágazati szinten az elsők között volt, mely tragikus összeomlásokon esett át, a nemzetközi turizmus 2020-ban 74%-os csökkenést szenvedett el az előző évhez képest (GÖSSLING – SCOTT – HALL 2020, NOD – MÓKUSNÉ PÁLFI – AUBERT 2021, MICHALKÓ 2022, PALKOVICS 2022). A csökkenés igen jól mutatja az idegenforgalom sérülékenységét, ugyanakkor a 2020-21-es év abban a tekintetben is tanulságos volt, hogy a turisták utazási hajlandósága nem csökkent jelentős mértékben (FOTIADIS – POLYZOS – HUAN 2021, KOVÁCS et al. 2021). Ugyanis a korlátozásokkal szerényebben süjtött nyári hónapokban szép eredményeket volt képes felmutatni a szektor, tény azonban, hogy ez a szándék a belföldi desztinációkra korlátozódott. A szektor tehát soha nem tapasztalt mélységeket élt át 2020-21-ben, de ugyanakkor egy esélyt is kínál ez a változás, ugyanis az újraépítés, úja tervezés során a fenntarthatóság elvei markánsabban érvényesülhetnek (KUPI – SZEMERÉDI 2022).

A négy általános feltétel teljesülésén túl a sikeres idegenforgalom feltétele a versenyképesség kialakítása egy desztináció számára. A versenyképesség fogalma magában foglalja a legfőbb elemet, a jólétet, annak biztosítását és növekedését. A jólét szolgáltatásához azonban elengedhetetlen, hogy a fenntarthatóság elve érvényesüljön. (SZIVA 2010) Egy turisztikai desztináció akkor mondható versenyképesnek, ha sikeresen képes a versenyben helytállni, mely a gyakorlatban annyit jelent, hogy meg tud felelni a piaci elvárásoknak, a jelentkező igényeket, szükségleteket képes kielégíteni.

RITCHIE – CROUCH (2003) szerzőpáros több olyan folyamatot határozott meg, amelyből egyértelműen kitűnik a versenyképes turisztikai desztináció tulajdonságai úgy, mint a turisztikai bevételek növelése, látogató vonzása egyre nagyobb számban, élménynyújtás, profittermelés a jólét megőrzése mellett, valamint a legfontosabb a fenntarthatóság biztosítása. PAPP (2012) alapján elmondható, hogy kiemelten fontos a desztináció teljesítőkéességét teljeskörűen felmérni, hiszen az egyes desztinációk között igen erős a verseny a turistákért. A felmérésnek ugyanakkor az elsődleges célja, hogy segítségével a desztináció szereplői képesek legyenek hatékony fejlesztési irányok, stratégiák megfogalmazására.

A turizmusban is azonosíthatók centrumok és perifériák, melyek részben a keresletet is kiváltó turisztikai vonzerők eltérő előfordulásával magyarázható (VÉGI 2021). Sikeres és versenyképes turisztikai desztinációról akkor beszélhetünk, ha a célterület fogadókészségének szereplői tisztában vannak az aktuális idegenforgalmi trendekkel, a fogyasztási szokásokkal és a termékkínálatot ehhez mérten alakítják ki. Az igények és a trendek folyamatos monitoringozása azért kiemelt jelentőségű, hiszen a desztinációk között egyre inkább élesebb verseny figyelhető meg (HORVÁTH et al. 2016, GYURKÓ – BUJDOSÓ 2019). A turizmus szektor jellegéből, komplexitásából adódóan a versenyképesség és a fenntarthatóság okán igényli a köz- és magánszféra együttműködését (AUBERT – BARCZA – GONDA – HORVÁTH – PÁLFI 2017). Napjainkban az idegenforgalom gazdasági növekedésre gyakorolt pozitív hatása a fejlett és fejletlen gazdaságokban is egyértelműsíthető (PARAMATI – ALAM – CHEN 2017). Érdemes kihangsúlyozni, hogy optimális keretek között a turizmus stabil növekedést mutató ágazatként definiálható, ugyanakkor rendkívül sérülékeny is, melynek teljesítőkéességét lokális és globális természet, társadalmi, gazdasági események rendkívüli módon befolyásolhatják (NAGY – CSAPÓ – VÉGI 2021).

A siker mérőfoka a turizmus területén több mutatószámmal is mérhető, a leggyakrabban használt mutatók a turistaérkezések száma, vendégéjszakák száma és a piaci részesedést prezentáló számadatok. Ezek mellett a vendégek átlagos tartózkodási ideje, a szálláshelyek kapacitásadatai és kihasználtságuk szintén fontos mérőszám egy-egy desztináció versenyképességének elemzése során. Tehát a turisztikai potenciált a forgalmi mutatók, azon belül is a vendégéjszakaszám jelöli a legjobban (AUBERT – SZABÓ 2011, PAPP 2012). Egy turisztikai desztináció versenyképességének értékelése tehát komplex elemzést kíván, melynek során fontos meghatározni a meglévő infra- és szuprastrukturális elemek mennyiségét és minőségét, továbbá azonosítani kell a még kihasználatlan erőforrásokat. Ugyanakkor az összehasonlíthatóság szem előtt tartása okán a forgalmi mutatószámok – azon belül is kereskedelmi célú szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakaszám – mutatják egy desztináció tényleges teljesítőkéességét, melynek révén rangsorolhatók az egyes turisztikai célterületek.

3. Kutatási módszerek

Jelen tanulmány arra tesz kísérletet, hogy vendégforgalmi számadatokkal – elsősorban a kereskedelmi célú szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakaszámmal – szemléltesse a hazai turizmus teljesítőkéességét 2019 és 2022 között. Ezen felül egy középváros, Eger turisztikai teljesítőkéességének elemzésére is sor kerül a potenciális versenytársaihoz mérten. Ezen

elemzések leíró és regionális elemzési módszerekkel valósultak meg. Utóbbi esetben Hoover-index számításra került sor.

A Hoover-index sok régió közötti egyenlőtlenségek mérésére alkalmas, a különbségeket két tetszőlegesen kiválasztott területi jellemző tulajdonság megoszlásának eltéréseivel méri. A területi kutatásokban leggyakrabban a lakosságszám területi eloszlásával vetik össze különféle társadalmi-gazdasági tartalommal bíró mennyiségi ismérvek eloszlását. A módszertan azonban más mutatók alkalmazását is lehetővé teszi, így sokoldalúan használható elemzés. A mutató szimmetrikus, a két összevetett megoszlás szerepe, sorrendje felcserélhető. A Hoover-indexről elmondható, hogy a legtöbbször használt területi egyenlőtlenségi mutató, melyet az amerikai agrárközgazdász, E. M. Hoover használt először 1941-ben. Elképzelésének lényege, hogy az egyik vizsgált ismérv, vagy társadalmi-gazdasági jelenség mennyiségének mekkora hányadát, illetve hány százalékát kell átcsoportosítani ahhoz, hogy a területi megoszlása a másik jellemzőével azonos legyen.

1. ábra: A Hoover-index képlete

$$H = \frac{\sum_{i=1}^n |x_i - f_i|}{2}$$

Forrás: Saját szerkesztés

A Hoover-index a 1. ábrán látható képlet mentén számítható ki, ahol x_i és f_i a két megoszlási viszonyszámot jelenti.

- x_i : az i . terület egység részesedése (%) az egyik változó értékeiből,
- f_i : az i . terület egység részesedése (%) a másik változó értékeiből.

2. ábra: A Hoover-index képlete

$$H = \frac{\sum_{i=1}^n |x_{1i} - x_{2i}|}{2}$$

Forrás: Saját szerkesztés

A Hoover-index egy területi jellemző időbeli változásának mérésére is használható, ez az eset a 2. ábrán látható képlet alkalmazásával lehetséges, ahol:

- x_{1i} : az i -edik terület egység %-os részesedése a vizsgált változó összértékéből az első időpontban,
- x_{2i} : az i -edik terület egység %-os részesedése a vizsgált változó összértékéből a második időpontban.

Az eredmény értelmezése, ha 0-nál nagyobb az érték, akkor időben akkora százalékos ártrendeződés történt a régiók között. Az időbeli változások vizsgálatánál a területi jellemzőt a településeken a kereskedelmi célú szálláshelyeken eltöltött belföldi és külföldi vendégéjszakák jelentették.

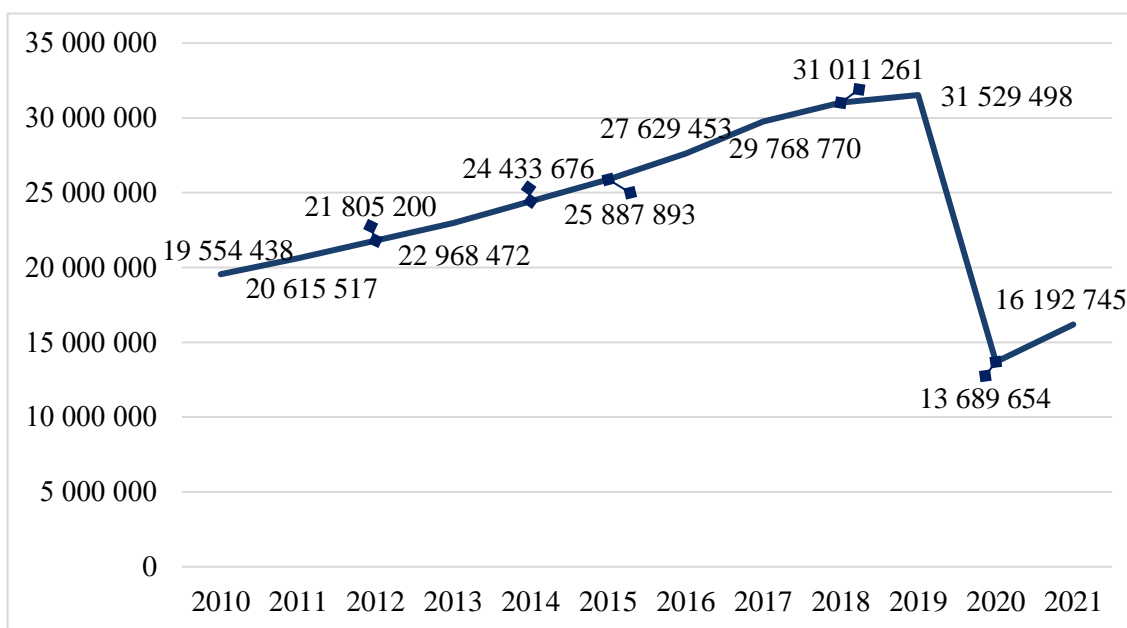
4. Kutatási eredmények

A koronavírus-járvány 2020-ban megtörte a turizmus szektor dinamikus fejlődését, ugyanakkor a számtalan negatív hatás mellett esély mutatkozik akár pozitív előjelű fordulatokra is. Hosszú éveken, évtizedeken keresztül a hosszú távú tervezés nélküli, környezetet romboló, elsősorban a gazdasági érdekeket szem előtt tartó turisztikai beruházások sora volt jellemző, melyben fordulatot hozhat a koronavírus hatására felértékelődni látszó fenntarthatóság szellemisége.

4.1. A vendégforgalom területi és keresleti átrendeződése Magyarországon

A turizmusfejlesztés fenntarthatóbb tervezése mellett a tömegturizmus mérséklődését is előidézheti a post-covid időszak, ugyanis a kiemelt, tömegeket vonzó desztinációk és attrakciók epidemiológiai kockázatokat hordozhatnak. A koronavírus hatására pedig a közegészségügyi biztonságfaktor felértékelődése nyomán jelentős számú turista inkább az alternatív turisztikai termékeket és desztinációkat részesítheti előnyben.

3. ábra: Magyarország kereskedelmi szálláshelyein eltöltött vendégéjszakák száma 2010-2021 között (éjszaka)

Forrás: Saját szerkesztés. Adat: KSH Adatbázis, 2022

2010-től a hazai turizmus évről évre rekordokat döntött, 19,5 millióról 2019-re 31,5 millióra növekedett a kereskedelmi célú szálláshelyeken eltöltött országos összesítésű vendégéjszakaszám. Ezt a növekedési tendenciát szakították meg 2020-ban a koronavírus járvány következtében bevezetett korlátozó intézkedések, mely történelmi mélypontot hozott a hazai és a nemzetközi idegenforgalomban egyaránt. 2020-ra 13,6 millióra csökkent az összesített vendégéjszakaszám (3. ábra), mely a rekordév csupán 43%-a. Utoljára a 2000-es éveket megelőzően volt hasonló mértékű a kereskedelmi célú szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakaszám, tehát több mint két évtizedes mélypontot élt át a hazai turizmus szektor. 2020-ban még néhány optimista becslés arról szólt, hogy 2021-ben újra növekedési pályára állhat a hazai idegenforgalom, elsősorban a belföldi turizmus révén. A 3. ábra alapján végsősoron ez bekövetkezett, azonban a közel 16,2 milliós vendégéjszakaszám a 2019-es rekordévnek még mindig csak az 51%-a, mely teljesítőképességet jelen sorok írója továbbra is történelmi mélypontként definiálja. A turizmus újbóli dinamikus felfutását – inkább hazai, de nagy valószínűséggel nemzetközi tekintetben is – a 2022-es év hozhatja meg. Ennek feltétele az volt, hogy a 2022-es év jelentősebb korlátozások nélküli év legyen, mely alapvetően megvalósult. Viszont az Európa-szerte kibontakozó energiaválság hatására a turizmus szektor várhatóan továbbra sem fogja megközelíteni a 2019-es év teljesítőképességét.

1. táblázat: Magyarország vendégforgalmának területi átrendeződése 2019 és 2021 között a Hoover-index alapján

Vendégéjszakák száma Magyarországon	2019	2020	2021
		31.529.498	13.689.654
Hoover-index			
	2019-2020	2019-2021	
Budapesttel	19,70 %	16,71 %	
Budapest nélkül	11,62 %	11,41 %	

Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés. Adat: KSH adatbázis, 2022

Az 1. táblázat alapján 2019-ről 2020-ra a Hoover-index 19,70 %-os területi átrendeződést mutat a kereskedelmi célú szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák számában Magyarország településein. Az eredmény gyakorlatilag azt mutatja meg, hogy a települési vendégéjszakák megoszlása 19,7 %-ban eltér 2020-ban 2019-hez képest, mely számos település turisztikai felfutását és visszaesését jelenti. A 19,70 %-os az érték tehát igen jelentős területi és keresleti átstrukturálódást sejtet. Ennek hátterében egyértelműen a koronavírus járvány hatására bevezetett korlátozóintézkedések húzódnak. A változások hátterét elemezve azonban a területi és keresleti átrendeződésből csupán annyi konklúzió vonható le, hogy Budapest fajsúlya egyértelműen tompult 2020-ban és 2021-ben egyaránt. Ugyanis a Hoover-index Budapest nélkül 2020 és 2021-ben is jóval alacsonyabb és közel azonos értéket is mutat. Tehát Magyarországon a nemzetközi turizmus és így Budapest szenvedte el a legjelentősebb visszaesést a pandémia következtében.

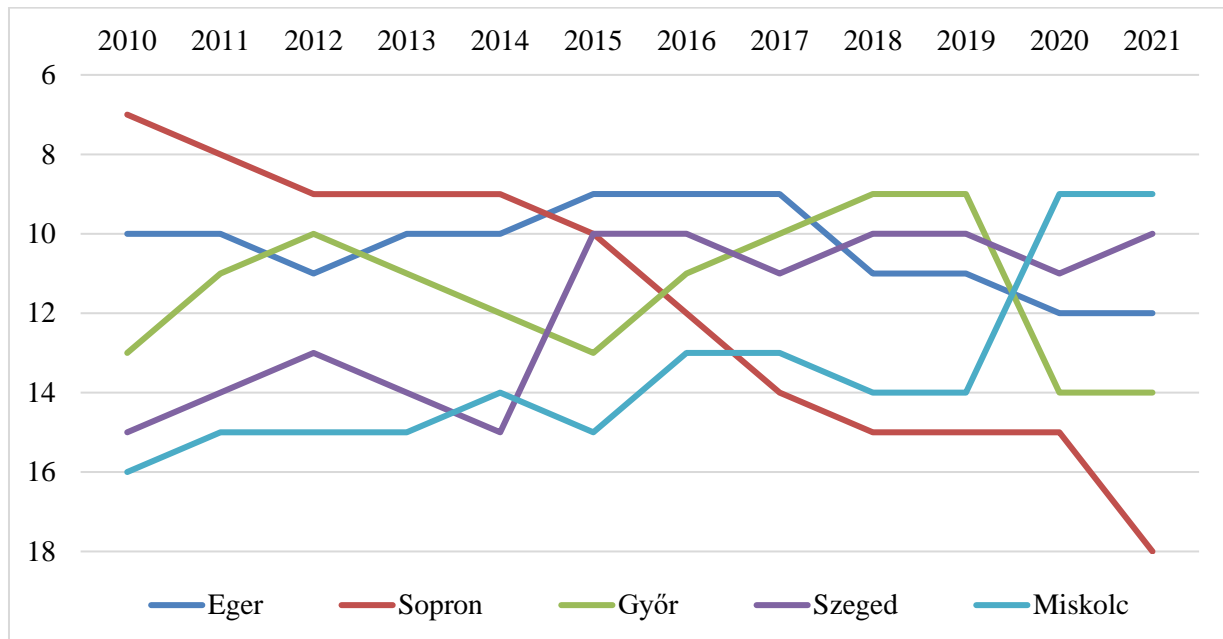
4.2. Eger turisztikai versenyképességének teljesítményértékelése a versenytársaihoz képest

„Eger városa évről évre egyre népszerűbb úti cél”, Eger is szerepel a top 10 leglátogatottabb magyar városok listáján”, „Eger a legnépszerűbb vidéki város”. Csupán néhány hangzatos szalagcím egy internetes keresés követően, mely Eger városának turisztikai teljesítményét méltatja, de valóban ilyen kiemelkedő szerepet tölt-e be a Barokk főváros a hazai idegenforgalomban. Az egri szakmai képviselő körében is mai napig él az a meggyőződés, hogy Eger az első a leglátogatottabb települések listáján, mely alapvetően nem az egészségturizmusra vagy a Balaton közelségére épít. A valóságban ez a kitért szerepkör halványodni látszik és az utóbbi években jelentős vetélytársak jelentek meg a hazai turizmus piacán, melyek Egerhez hasonló turisztikai termékkínálattal rendelkeznek. Ezen települések alatt a szerző elsősorban Győrt, Miskolcot és Szegedet érti. Ezen fejezet arra tesz kísérletet, hogy bemutassa Eger turisztikai teljesítményét az imént felsorolt versenytársakhoz képest.

Jelen fejezet felvezetésében említett kiemelt szerepkört Eger egyértelműen 2015 és 2017 között tudhatta magáénak a 4. ábra alapján. Ugyanis a leglátogatottabb települések rangsorában Egerhez hasonló turisztikai termékkínálattal rendelkező településekhez mérten ezen időintervallumban ért el kiemelkedő teljesítményt. 2018-tól ezt a pozícióját egyértelműen elvesztette, Győr és Szeged, korábban Sopron, majd később Miskolc települések „személyében” jelentős kihívók jelentek meg és megindult ezen kategóriában a verseny a kiemelt jelző megszerzésért.

A szerző véleménye alapján rövidtávon Eger számára alapvetően nem a potenciális vetélytársak megelőzése kell, hogy legyen az elsődleges célkitűzés, hanem a TOP 10 kategóriába való bekerülés. Ugyanis ez az a kategória, mely egyértelműen jelzi egy település turisztikailag kiemelt státuszát, továbbá könnyen és hatékonyan építhető ezen eredményre marketingstratégia. Eger viszont már 2018-tól kiszorult a TOP 10 települések közül. Ebben a tekintetben nagyon tanulságos lehet Sopron esete, mely település 2010-ben még a 7. leglátogatottabb település volt, a tavalyi 2021-es évben viszont már csak a 18.

4. ábra: Eger, Győr, Miskolc, Szeged, Sopron a leglátogatottabb települések rangsorában 2010 és 2021 között

Forrás: Saját szerkesztés. Adat: KSH adatbázis, 2022

2. táblázat: Magyarország leglátogatottabb településeinek vendégéjszakáinak száma a kereskedelmi szálláshelyeken, 2019-ben és 2021-ben

Település, 2021-es helyezés		2019 (éj)	Változás 2018-ról (%)	Település, 2019-es helyezés		2021 (éj)	Változás 2019-ről (%)
Budapest	1.	10 703 950	+3,44%	Budapest	1.	3 444 345	-67,82%
Hévíz	4.	1 144 141	+0,76%	Hajdúszoboszló	3.	534 125	-45,50%
Hajdúszoboszló	2.	979 995	-0,84%	Balatonfüred	4.	509 478	-30,56%
Balatonfüred	3.	733 687	+0,63%	Hévíz	2.	507 701	-55,63%
Bük	7.	722 757	-2,42%	Siófok	6.	493 587	-28,95%
Siófok	5.	694 729	+5,23%	Zalakaros	7.	428 250	-36,00%
Zalakaros	6.	669 158	+4,99%	Bük	5.	331 316	-54,16%
Sárvár	8.	533 253	+9,18%	Sárvár	8.	323 806	-39,28%
Győr	14.	452 822	-4,93%	Miskolc	9.	296 965	-24,51%
Szeged	10.	440 574	-0,81%	Szeged	10.	287 748	-34,69%
Eger	12.	435 280	-1,30%	Gyula	12.	253 636	-40,61%
Gyula	11.	427 055	-1,76%	Eger	11.	238 915	-45,11%

Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés. Adat: KSH adatbázis, 2022

A vendégforgalom éves statisztikáinak egyik legizgalmasabb eleme a települési látogatottsági adatok, melyekből kiderül Magyarország leglátogatottabb településeinek rangsora. Különösen érdekes következtetések vonhatók le a rangsorolásból a pandémiával sújtott években. A 2. táblázat a kereskedelmi célú szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakaszám alapján a leglátogatottabb települések ranglistáját mutatja be a 2019-es és 2021-es években. A koronavírus-járvány következtében bevezetett korlátozó intézkedések hatására jelentős mértékű vendégéjszakaszám csökkenés volt tapasztalható a leglátogatottabb települések mindegyikén.

A legnagyobb mértékű és arányú veszteséget egyértelműen Budapest szenvedte el, melynek újbóli turisztikai felfutása erősen függ a nemzetközi turizmus helyzetétől. A leglátogatottabb települések turisztikai teljesítőképességében 2020-ról 2021-re egyértelmű javulás volt tapasztalható, azonban a 2019-es rekordévhez képest arányaiban még így is bőven kétszámjegyű, átlagosan 43%-os a visszaesés.

A leglátogatottabb települések listáján hosszú éveken át – Budapestet leszámítva – Eger volt az első olyan település, mely kiemelt szerepkörét alapvetően nem az egészségturisztikai szolgáltatóinak köszönhette, továbbá nem is Balaton parti település. Ezt a kiemelt szerepkörét a barokk főváros – a statisztikák alapján – a rekordévnek számító 2019-ben sem volt képes felmutatni, hiszen Győr és Szeged is megelőzte ebben a tekintetben.

A 2020-as évben pedig igen távol került ettől a címtől, sőt egy újabb kihívóval gyarapodott Miskolc „személyében”, mely földrajzilag is igen közel áll hozzá és középtávon akár megindulhat a vetélkedés a két megyeszékhely között a Mátra-Bükk turisztikai térség idegenforgalmi központja címért. A miskolci „felfutás” hátterében az áll, hogy arányait tekintve a legkisebb visszaesést szenvedte el 2019-ről 2021-re Miskolc, 24,51%-os visszaesséssel a leglátogatottabb települések listáján messze a legoptimistább jövőképpel számolhat az egykori Acélváros.

3. táblázat: A leglátogatottabb települések a vendégéjszakák száma alapján kereskedelmi szálláshelyeken (db), 2022 májusáig

No.	Terület	Január	Február	Március	Április	Május	Májusig összesen
1.	Budapest	323.389	352.057	509.596	564.267	576.679	2.325.988
2.	Hévíz	35.910	43.507	49.807	56.341	64.289	249.854
3.	Hajdúszoboszló	34.682	35.427	41.227	45.578	48.614	205.528
4.	Sárvár	29.951	34.195	37.291	39.377	38.732	179.546
5.	Bük	24.669	33.219	38.022	35.310	34.749	165.969
6.	Zalakaros	23.466	38.444	32.531	42.006	28.936	165.383
7.	Szeged	20.096	21.240	27.269	33.259	32.154	134.018
8.	Gyula	16.306	17.474	23.431	26.222	28.671	112.104
9.	Miskolc	16.640	18.316	21.552	27.529	24.446	108.483
10.	Siófok	14.579	15.304	18.563	26.110	30.560	105.116
11.	Eger	12.052	14.168	20.405	24.323	24.097	95.045
12.	Győr	11.334	13.191	19.245	24.123	23.512	91.405
13.	Balatonfüred	6.893	7.904	10.045	30.468	33.351	88.661
14.	Sopron	10.485	12.143	19.382	21.255	24.971	88.236
15.	Pécs	8.025	13.439	17.344	21.352	22.147	82.307

Forrás: Saját szerkesztés. Adat: KSH adatbázis, 2022

Jelen tanulmány leadásáig a Központi Statisztikai Hivatal honlapján 2022 májusáig érhetők el vendégforgalmi adatok. Ezen statisztikákat összegezve a 3. táblázaton látható a leglátogatottabb települések listája az év ezen részére. Ez alapján Eger pozíciója koránt sem nevezhető kiemelkedőnek, ugyanis Szeged és Miskolc is jelentősebb előnyre tett szert az év első felében, továbbá a turisztikai teljesítőképesség alapján Győr is komoly vetélytársként azonosítható. Nyilvánvalóan a nyári hónapok jelentős fordulatokat hozhatnak a turisztikai teljesítőképességben, viszont a jelenleg rendelkezésre álló májusig bezáródó adatok is intő előjelként szolgálhatnak.

A 2022-es évre az epidemiológiai kockázatok jelentősen mérséklődtek, azonban az idei évben Európa-szerte energiaválság kezdett el kibontakozni, melynek a turizmus-vendéglátásra gyakorolt hatásai szintén recesszió közeli állapotokat hozhat a szektor számára. Tehát Eger turisztikailag kiemelt szerepköre az elmúlt évek teljesítménye alapján erősen megkérdőjelezhetővé vált, továbbá fenyegető az is, hogy a jövőbeni tendenciák milyen újabb kihívások elé állítják a Barokk fővárost.

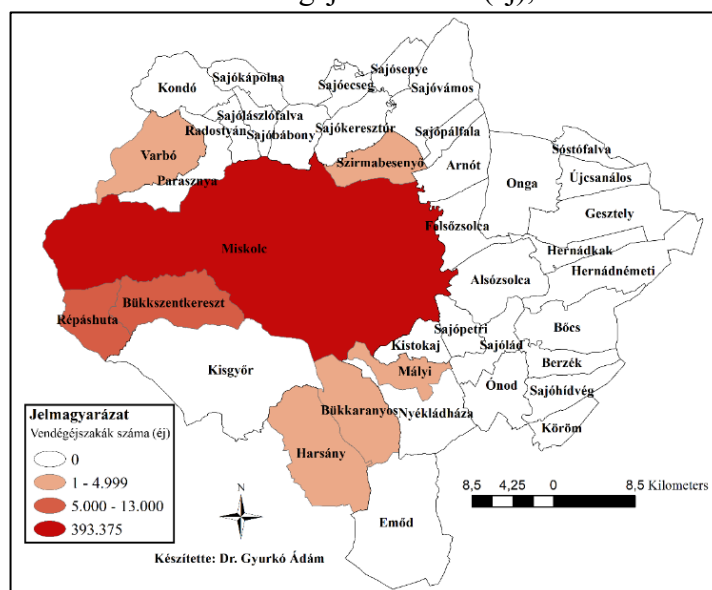
4. táblázat: A vizsgált települések járásainak turisztikai teljesítőképessége a kereskedelmi célú szálláshelyeken eltöltött vendégéjszaka szám alapján 2019 és 2021 között

No.	Járás	2019	2020	2021
1.	Egri járás	883.534	492.334	529.081
2.	Győri járás	513.468	201.579	244.538
3.	Soproni járás	505.791	240.270	277.276
4.	Szegedi járás	454.590	245.940	301.528
5.	Miskolci járás	421.131	277.339	314.643

Forrás: Saját szerkesztés. Adat: KSH adatbázis, 2022

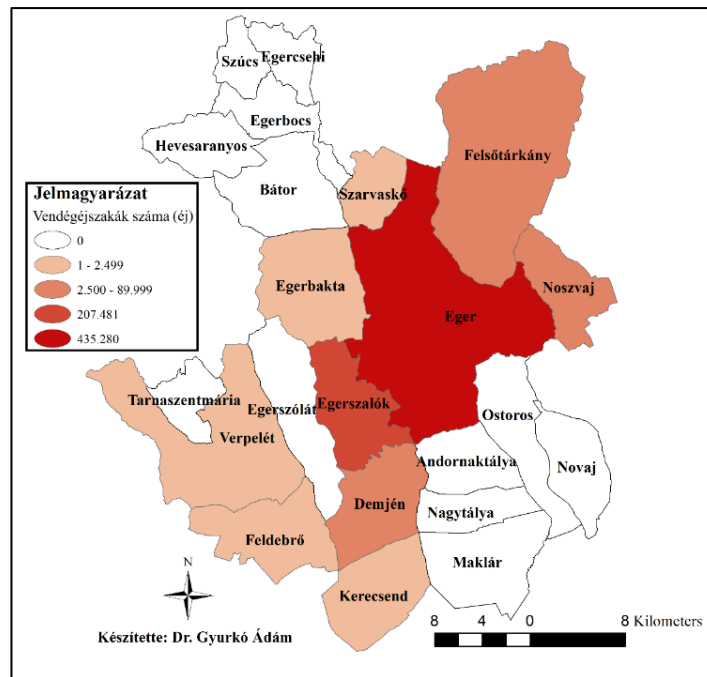
Egy település turisztikai teljesítőképessége ugyanakkor sok esetben túlmutat annak közigazgatási határain. A desztinációs logika értelmében egy település turisztikai teljesítőképességének értékelése során annak közvetlen környezetét is szükségszerű górcső alá venni. A 4. táblázat a vizsgált települések járásainak teljesítőképességét mutatja a kereskedelmi célú szálláshelyeken eltöltött vendégéjszaka szám alapján 2019 és 2021 között. A rangsor a 2019-es év teljesítménye alapján készült. Ebben a felállásban már az egri térség turisztikai teljesítőképessége messze túlmutat a versenytársakon. A potenciál háttérben valós turisztikai teljesítménnyel rendelkező települések állnak úgy, mint Demjén, Egerszalók, Felsőtárkány, Noszvaj stb. Ilyen potenciállal bíró települések Győr, Sopron, Szeged, Miskolc esetében nem azonosíthatók, melynek révén – szélesebb körben értelmezve – az egri desztináció várhatóan még hosszú éveken át képes lesz fenntartani kiemelt szerepkörét.

5. ábra: A Miskolci járás településeinek a kereskedelmi célú szálláshelyeken eltöltött vendégéjszaka szám (éj), 2019

Forrás: Saját szerkesztés. Adat: KSH adatbázis, 2022

6. ábra: Az Egri járás településein a kereskedelmi célú szálláshelyeken eltöltött vendégéjszaka szám (éj), 2019

Forrás: Saját szerkesztés. Adat: KSH adatbázis, 2022

Az 5. és a 6. ábrákon, térképeken szemléltetve is látszik, az Egri és a Miskolci járások turisztikai teljesítőképessége 2019-ben. A térképekről is leolvasható, hogy Eger jelentősebb idegenforgalmi teljesítőképességgel rendelkező települések veszik körbe. Az ezen településre érkezők döntő többsége Eger belvárosát is felkeresik turisztikai célzattal, így a város idegenforgalmi teljesítőképessége messze túlmutat a települési forgalmi mutatókon. Jelenleg a desztinációs logika érvényre juttatásával lehet csak képes Eger versenytársaihoz mérten megőrizni kiemelt szerepkörét. Tehát a desztinációs menedzsment szerves részévé szükséges emelni a környező, turisztikai potenciállal bíró településeket.

5. Következtetések

Magyarország vendégforgalmának területi és keresleti átrendeződése 2019 és 2022 között elsősorban a koronavírus járvány hatására következett be. Az átrendeződés elsősorban a gyógy- és termálfürdők keresleti igényeinek háttérbe szorulása kapcsán azonosítható, viszont megjegyzendő az is, hogy ezen turisztikai termék volt leginkább korlátozva a pandémia alatt. A területi átrendeződés pedig elsősorban Budapest fajsúlyának jelentős csökkenése nyomán azonosítható, melynek háttérben a nemzetközi turizmus válsága húzódott. Budapest fajsúlya és az egészségturizmus meghatározottsága hazánkban vélhetőleg az elkövetkezendő években folyamatosan növekedni fog, azonban kétséges, hogy a 2019-es szinteket újra el tudja-e érni. A poszt-covid időszak ugyanis a tömegetturizmus és az egészségturizmus mérséklődését idézheti elő, ugyanis a kiemelt, tömegeket vonzó desztinációk és attrakciók epidemiológia kockázatokat hordozhatnak. A közegészségügyi biztonságfaktor felértékelődése nyomán pedig jelentős számú turista inkább az alternatív turisztikai termékeket és desztinációkat részesítheti előnyben.

Az országos tendenciáknak megfelelően Eger város turisztikai teljesítménye is jelentős mértékű visszaesést szenvedett el 2020-ban. A város idegenforgalmi meghatározottsága – az elsődleges versenytársakhoz képest – viszont már 2018-tól hanyatlani kezdett. A 2022-es év részleges statisztikai adatai is arra adnak következtetést, hogy a Barokk főváros Győr, Szeged és újabban Miskolc „személyében” komoly versenytársakra talált. Ugyanakkor, ha ezen települések közvetlen környezetének idegenforgalmi teljesítőképességét is megvizsgáljuk, akkor

megállapítható, hogy az egri desztináció messze felülmúlja a tanulmányban említett versenytársak kapacitását. Eger egyre inkább erősödő vetélytársakkal néz szembe a hazai turizmus piacán és jelenleg a versenyelőnyös helyzetét az erős térségi turisztikai meghatározottságnak köszönheti. A térségi potenciált elsősorban Demjén, Egerszalók, Felsőtárkány és Noszvaj idegenforgalmi teljesítménye jelenti. Tehát a kiemelt szerepkör megőrzése érdekében szükség szerű, hogy a desztinációs menedzsment szerves részét képezze a környező, turisztikai potenciállal bíró települések.

Irodalomjegyzék

AUBERT, A. – BARCZA, A. – GONDA, T. – HORVÁTH, Z. – PÁLFI, A. (2017): Paradigmaváltás(ok) a magyarországi turisztikai desztinációk fejlesztésében és menedzselésében. *Turizmus Bulletin*, 17(1-2): pp. 15-25.

AUBERT, A. – SZABÓ, G. (2011): Magterületek pp. 1-20. In: DÁVID, L. (szerk.): Magyarország turisztikai régiói: „Komplex megközelítésű digitális tananyagfejlesztés a közgazdaságtudományi képzési terület turizmus alap- és mesterszakjaihoz” TÁMOP-4.1.2-08/1/A-2009-0051. Pécsi Tudományegyetem, Pécs, pp. 41-53.

ÁRPÁSI, Z. – GÖDÖR, ZS. – NYÁRI, CS. (2021): Gondolatok a COVID járvány uniós és hazai gazdasági hatásairól. *Deliberationes tudományos folyóirat* 14(1): pp. 59–70. (<https://doi.org/10.54230/Delib.2021.1.59>)

FOTIADIS, A. – POLYZOS, S. – S.–HUAN, T.C. (2021): The good, the bad and the ugly on COVID-19 tourism recovery. *Annals of Tourism Research*, 87(3): pp. 103–117. (<https://doi.org/10.1016/j.annals.2020.103117>)

GÖSSLING, S. – SCOTT, D. – HALL, M. (2020): Pandemics, tourism and global change: a rapidassessment of COVID-19. *Journal of Sustainable Tourism*, 29(1): pp. 1-20. (<https://doi.org/10.1080/09669582.2020.1758708>)

GYURKÓ, Á. – BUJDOSÓ, Z. (2019): Turisztikai versenyképesség és potenciál kapcsolata az Észak-Magyarország régióban. *Turisztikai és Vidékfejlesztési Tanulmányok*, 4(3): pp. 4-20. (DOI: 10.15170/TVT.2019.04.03.01)

HORVÁTH, Z. – MAGYAR-PAPP, J. – PÁLFI, A. (2016): A turisztikai térhasználat és a desztináció menedzsment összefüggései. *Modern Geográfia*, 11(4), pp. 1-14.

KOVÁCS, L. – KELLER, K. – TÓTH-KASZÁS, N. – SZŐKE, V. (2021): A Covid19-járvány hatása egyes turisztikai szolgáltatók működésére: azonnali válaszok és megoldások. *Turisztikai és Vidékfejlesztési Tanulmányok*, 6(2): pp. 6-24. (<https://doi.org/10.15170/TVT.2021.06.02.>)

KUPI, M. – SZEMERÉDI, E. (2022): A magyarok környezettudatos utazással kapcsolatos attitűdjének és egyes magatartásformáinak vizsgálata a Covid-19 járvány tükrében. *Turisztikai és Vidékfejlesztési Tanulmányok*, 7(2): pp. 49-71. (<https://doi.org/10.15170/TVT.2022.07.02.04.>)

MICHALKÓ, G. (2022). *A turizmus essenciája*. Akadémiai Kiadó, Budapest, pp. 25-99. (DOI: 10.1556/9789634547914)

MICHALKÓ, G. (2020): A biztonság szerepe a turizmus rendszerében. In: MICHALKÓ, G. – NÉMETH, J. – RITECZ, GY. (szerk.): *Turizmusbiztonság*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, pp. 15-28.

MICHALKÓ, G. (2016): *Turizmológia – Elméleti alapok*. Akadémiai Kiadó, Budapest, pp. 36-95.

- NAGY, D. – CSAPÓ, J. – VÉGI, SZ. (2021): A jövő turizmusa, a turizmus jövője – vállalkozói prognózis kutatás a Dél-dunántúli turisztikai vállalkozók szemszögéből. *Turisztikai és Vidékfejlesztési Tanulmányok*, 6(2): pp. 72-85. (<https://doi.org/10.15170/TVT.2021.06.02.>)
- NOD, G. – MÓKUSNÉ, PÁLFI, A. – AUBERT, A. (2021): Kispadra ültetett desztinációmenedzsment a pandémia félidejében(?). *Turizmus Bulletin*, 21(2): pp. 43-54. (<https://doi.org/10.14267/TURBULL.2021v21n2.5>)
- PALKOVICS, K. (2022): A turizmus és a gazdaság alakulása Magyarországon és az Európai Unióban a Covid-19 árnyékában. *Turisztikai és Vidékfejlesztési Tanulmányok*, 7(3): pp. 76-89. (<https://doi.org/10.15170/TVT.2022.07.03.06>)
- PAPP, ZS. (2012): A turisztikai desztinációk versenyképessége–hogyan mérjük? Modellek és módszerek áttekintése. In: BAJMÓCY, Z. – LENGYEL, I. – MÁLOVICS, GY. (szerk.): *Regionális innovációs képesség, versenyképesség és fenntarthatóság*, JATEPress, Szeged. 225-238.
- PARAMATI, S. R. – ALAM, M. S. – CHEN, C.-F. (2017): The Effects of Tourism on Economic Growth and CO2 Emissions: A Comparison between Developed and Developing Economies. *Journal of Travel Research*, 56(6): pp. 712–724.
- RITCHIE, J. R. B. - CROUCH, G. I. (2003): *The Competitive Destination: A Sustainable Tourism Perspective*. CABI Publishing, Wallingford. pp. 60-78.
- SZIVA, I. (2010): A turisztikai desztinációk versenyképessége. Egyedül miért nem, együtt mikor és meddig? *Turizmus Bulletin*, 14(3), 40–49.
- VÉGI, SZ. (2021): Magyarország járási szintű turisztikai centrumtérsegeinek lehatárolása és hazánk kiemelt turisztikai térségeivel történő összevetése térökonometriai módszerekkel. *Turisztikai és Vidékfejlesztési Tanulmányok* 6(3): pp. 44-58. (DOI: 10.15170/TVT.2021.06.03.03.)